

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

Bányai, Viktória - Csilla Fedinec - Szonja Ráhel Komoróczy (eds.): *Zsidók Kárpátalján. Történelem és örökség a dualizmustól napjainkig* [Evrei în Transcarpatia. Istorie și moștenire de la mijlocul secolului XIX până în zilele noastre]. Aposztróf Kiadó (Hungaria Judaica, 30): Budapesta, 2013. 453 p.

Abstract. Regiunea cunoscută drept ca Transcarpatia (actual regiune administrativă în sud-vestul Ucrainei) a devenit unitate politică, administrativă și istorică la sfârșitul Primului Război Mondial. Însă din perspectiva istoriei și culturii evreilor care au constituit o parte considerabilă a populației până în anul 1944, regiunea poate fi considerată unitară și particulară din timpuri anterioare aranjamentelor politice din secolul XX. Volumul de față tinde să însumeze istoria evreilor și moștenirea lor culturală începând cu regimul dualist austro-ungar, parcurgând cronologic perioada interbelică, Holocaustul, istoria celor rămași, respectiv situația comunității și culturii evreiești din zilele noastre. Subcapitolele investighează tematici precum evenimente istorice, politici, schimbări demografice, educație, folosirea limbii, respectiv relațiile cu alte comunități etnice. La cercetarea acestui subiect amplu și relativ neglijat până acum de către literatura de specialitate și-au adus aportul cercetători recunoscuți din Ungaria, Israel, Ucraina și România.

După Primul Război Mondial, regiunea de nord a Maramureșului istoric a devenit parte a Cehoslovaciei, iar cea sudică a României. Situația comunității evreiești din acest moment până la dictatul vienez este abordată de către Attila Gidó în studiul intitulat *A romániai Máramaros zsidósága* [Evreimea Maramureșului românesc]. Volumul este bogat ilustrat cu fotografii și hărți, iar lectura este înlesnită de o cronologie cuprinzând perioada 1735-2012 (întocmită de către Csilla Fedinec), un dicționar explicativ pentru termeni caracteristici culturii evreiești (întocmit de către Viktória Banyai și Szonja Ráhel Komoróczy), precum și un indice de nume și localități.

Pócs, Éva (ed.): *Szent helyek, ünnepek, szent szövegek. Tanulmányok a romániai magyarság vallási életéből* [Locuri sacre, sărbători, texte sacre. Studii despre religiozitatea maghiarilor din România]. L'Harmattan, PTE Néprajz-Kulturális Antropológia Tanszék (Studia Ethnologica Hungarica, XIV): Budapesta, 2012. 521 p.

Abstract. Volumul de față reprezintă cea de-a doua colecție întrunind rezultatele cercetărilor axate pe tematica indicată în titlu, cercetări derulate în cadrul Departamentului de etnografie și antropologie culturală al Universității din Pécs. Cercetările de teren au fost demarate în 2002 și prin încadrarea noilor experți focusul s-a extins treptat de la microregiunea Ghimeș cu centrul Lunca de Jos (județul Harghita) spre zonele din Moldova locuite de ceangăi, respectiv către locul de pelerinaj din Seuca (județul Mureș).

Studiile din volum sunt organizate în trei grupuri tematice. Cercetările din primul grup tematic sunt dedicate studiului relațiilor dintre religiozitatea oficială și religiozitatea populară. Aceste relații sunt abordate din diferite perspective, precum studiul locului de pelerinaj din Seuca realizat de către Lehel Peti, investigarea experienței miracolelor tot în această localitate de către Eszter Gyórfy, respectiv analiza specialiștilor locali care conduc grupurile de rugăciune din zona Ghimeș realizat de către Gabriella Kajári. Al doilea grup tematic este axat pe schimbările în sistemul valorilor religioase sub influența modernizării, respectiv conviețuirea fenomenelor „tradiționale” și „moderne”. Eszter Csonka-Takács abordează acest subiect printr-un studiu de caz pe o familie mutată din zona Ghimeș la Budapesta, Lehel Peti explorează activitatea religioasă a ceangăilor moldoveni la pelerinajul multi-etnic și multiconfesional din Seuca, iar Réka Kóvári și Márta Rudasné Bajcsay înregistrează schimbările în cultura cântecelor religioase. Ultimul grup tematic se ocupă de interferențele religioase romano-catolice și ortodoxe, conviețuirea româno-maghiară, precum și de

schimbările în folosirea limbii și chestiunea bilingvismul. Judit Balatonyi analizează tentativele rivale de construcția identității la români și maghiari pe baza reprezentății „nunta de copii” din Ghimeș, György Takács investighează originile descântecelor împotriva mușcăturilor de șarpe și nevăstuică care sunt utilizate de către maghiari în limba română, iar Laura Iancu urmărește legătura dintre bilingvism și îmbinarea religiozității doctrinare cu cea vernaculară.

Stan, Florin C.: *Situația evreilor din România între anii 1940-1944*. Argonaut (Colecția „Documente - Istorie - Mărturii”): Cluj-Napoca, 2012. 536 p.

Abstract. Bibliografia de specialitate privind situația evreilor din România în anii celui de-al Doilea Război Mondial se îmbogățește cu o nouă contribuție datorată dr. Florin C. Stan, specialist al Muzeului Marinei Române și lector asociat al Facultății de Istorie și Științe Politice din cadrul Universității „Ovidius” Constanța. Volumul de față reprezintă rodul unor ample cercetări în arhivele din țară dar și de peste hotare, în primul rând din Republica Moldova. Pe parcursul a 11 capitole, autorul abordează problematica istoriografiei domeniului, a trecutului evreilor în spațiul românesc, a situației juridice a acestora în perioada regimului antonescian, a opțiunilor politice și a situației din Basarabia, Bucovina și Transnistria. Alte aspecte ale cercetării vizează atitudinea Bisericii Ortodoxe Române față de „problema evreiască”, lagărele de muncă și de internare ca și munca obligatorie care i-a vizat pe etnicii evrei în acea perioadă. Potrivit conf. univ. dr. Silviu Miloiu, care semnează Postfața volumului, se poate evidenția că „prin critica atentă a surselor, prin coroborarea faptelor istorice pentru a reda imagini verosimile ale evenimentelor, ca și prin expunerea echilibrată a aspectelor cercetate, dr. Florin C. Stan a pus la dispoziția specialiștilor un produs istoriografic de cea mai înaltă ținută științifică”.

▪ reviste, articole

Racleș, Andreea: *Belonging, houses and Roma women from southern Romania. An anthropological approach* [Sentimentul de apartenență, spațiul domestic și femeile rom. O perspectivă antropologică asupra unei comunități din sudul României]. ECMI Working paper, nr. 69, mai 2013.

Abstract. Pornind de la un studiu al spațiului domestic, articolul de față își propune să contribuie la înțelegerea condițiilor care contextualizează și modelează sentimentul de apartenență al romilor care locuiesc în comunități compacte, precum și a aspirațiilor lor în acest sens. Datele empirice corespund cercetării de teren pe care am desfășurat-o în 2011 într-o comunitate de romi ursari din Totoieni* unde, în perioada 2009-2011, o organizație guvernamentală a mediat construcția și renovarea caselor unora dintre locuitori. Aducând în prim-plan o critică a conceptului de identitate, articolul are ca punct de referință noțiunea de „apartenență” (belonging) care presupune o atenție sporită asemănărilor dintre indivizii din același context social. În acest fel, casele în care locuiesc sunt considerate ca fiind expresii materializate ale felului în care romii din Totoieni se poziționează, precum și a celui în care sunt poziționați. Astfel, analiza aspectelor legate de spațiul domestic constituie punctul de plecare în articularea a trei argumente principale. Primul argument susține că studiul spațiului domestic poate contribui la înțelegerea atașamentului material al romilor și că poate indica aspirațiile și investițiile pe care aceștia le fac pentru a căpăta sentimentul de apartenență. Al doilea argument atrage atenția asupra rolului femeilor rom în gestionarea relațiilor dintre interiorul gospodăriei și exteriorul acesteia prin intermediul practicilor domestice, ele fiind cele care negociază măsura în care își adaptează (sau nu) aceste practici la ceea ce se schimbă constant în comunitate și în afara ei. Nu în ultimul rând, studiul sugerează că aspectele legate de locuire sunt esențiale pentru proiectul mare al „incluziunii sociale” a romilor întrucât spațiul locuit joacă un rol important în confirmarea și asigurarea locului

pe care îl avem în lumea în care trăim.

*Totoieni este numele imaginar pe care, din motive de confidențialitate, l-am dat comunității în care am desfășurat studiul de teren.

Studiul poate fi vizualizat pe pagina web ECMI, [aici](#).

Revista Online *Inovația Socială*, vol. 5, nr. 1, 2013

Abstract. Numărul actual al revistei conține mai multe articole care contribuie la îmbogățirea cunoștințelor despre minoritatea romă din România. Lucrarea intitulată *Identificarea factorilor protectori, corectori și de dezvoltare în vederea bunăstării, incluziunii și promovării sociale a romilor din România. O analiză pe baza lucrărilor de specialitate din anii 1990-2011* de Salomea Popoviciu oferă o sinteză a literaturii apărute după 1990. Noutatea adusă de această lucrare constă în oferirea unei abordări pozitive a identificării, nu doar a factorilor de risc în ceea ce privește sărăcia și excluziunea socială a romilor, sau a factorilor protectori (care favorizează bunăstarea și incluziunea socială a romilor) și corectori (care reduc riscul cu privire la excluziune și sărăcie), ci mai ales a celor de dezvoltare a valorilor din rândul etnicilor romi.

În secțiunea *Recenzii* apar analizele următoarelor volume: *EU INCLUSIVE - transfer de date și experiențe privind integrarea pe piața muncii a romilor între România, Bulgaria, Italia și Spania- situația romilor în România, 2011, între incluziune socială și migrație, raport de țară* (Editura Dobrogea: Constanța, 2012) coordonat de către Daniela Tarnovschi, prezentat de către Mihnea Preotesi; *Prezent și perspective în cultura romă în viziunea intelectualilor, liderilor și oamenilor de succes romi*, coordonat de Elena Zamfir și Vasile Burtea (Grupul de Presă, tipografie și distribuție PPB: București, 2012), prezentat de către Sergiu-Lucian Raiu; *Șanse de acces la educație în societatea românească actuală* de Gabriela Neagu (Iași: Editura Lumen, 2012), prezentat de către Dana Ioana Naghi.

Articolele pot fi descărcate integral de pe pagina web a revistei *Inovația Socială*, [aici](#).

▪ proiecte, rapoarte de cercetare

Proiectul *Spațializarea și rasializarea excluziunii sociale. Constituirea socială și culturală a „ghetourilor țigănești” în România într-un context european*

Descriere. Proiectul își propune descrierea și interpretarea fenomenului constituirii sociale și culturale a „ghetourilor țigănești” urbane din România în context comparativ European, mai precis a spațiilor rezidențiale marcate de sărăcie acută și stigmatizare rasială în care locuiesc persoane (auto)identificate de etnie romă. În concepția proiectului, fenomenul este produs în materialitatea sa, dar și discursiv de către actori situați în diferite poziții de putere (inclusiv populațiile locale majoritare și minoritare), precum și prin mai multe forțe și mecanisme sociale și administrative.

În România, analiza formării „ghetourilor țigănești” se bazează pe date generate prin metodele unei etnografii multi-perspectivale derulate în cinci orașe (Cluj-Napoca, Călărași, Miercurea-Ciuc, Ploiești și Târgu-Mureș) și prin metodele analizei critice discursive efectuate asupra unor texte publice (presa și documente legate de politici publice).

Pe lângă raportul pe anul 2012, în cursul lunii mai și iunie 2013 au fost făcute accesibile pentru publicul larg pe [pagina web a proiectului](#) mai multe studii realizate în cadrul proiectului. Acestea sunt organizate din punct de vedere tematic în următoarele grupuri: studii empirice realizate prin metodele etnografiei multi-perspectivale, respectiv studii teoretico-metodologice; analiza discursului public, respectiv analiza politicilor publice. În primul grup se încadrează următoarele lucrări: *Accesul la locuințe sociale - comparație între cinci orașe* (Cristina Raț), *Dezvoltare, subdezvoltare și comunitățile sărace de romi* (Anca Simionca), *Călărași - zone de locuire săracă* (Cătălin Berescu), *Procese de valorizare și devalorizare a spațiului urban în Cluj* (Norbert Petrovici), *Arborele genealogic al comunității de romi din Șumuleu Ciuc* (Hajnalka Harbula),

noutăți

În cercetarea minorităților naționale din România
iunie 2013

Közelítések 1. Társadalomszerkezetek - kulturális megközelítésben [Abordări 1. Structuri sociale prin perspectiva teoriei culturale] (László Fosztó), *Antropologie performativă. Cazul ghetoului Pata Rât* (Adi Dohotaru), *Etnografia multi-perspectivală SPAREX* (Enikő Vincze), *Remarks on the SPAREX multi-sited ethnography* [Note în legătură cu etnografia multi-perspectivală SPAREX] (Cătălin Berescu). Discursul public este abordat în lucrarea intitulată *Media representation of Roma in Romania. Preliminary notes* [Reprezentarea romilor în media din România. Note preliminare] (Iuliu Kozák). Politicile publice sunt analizate în studiile *Structura și transformările rolului economic jucat de platformele industriale în economia locală din Cluj, România* (Norbert Petrovici), *Spațializarea și rasializarea excluziunii sociale. Nevoia de politici publice integrate pentru romii marginalizați* (Enikő Vincze), *Propuneri privind bugetarea politicilor locale de incluziune socială* (Enikő Vincze), respectiv *Dezvoltarea socio-teritorială a zonelor de locuire defavorizată* (Enikő Vincze).

▪ despre buletinul informativ Noutăți

Lucrările științifice și evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea lui sunt rugați să ne contacteze la adresa centru.doc@ispmn.gov.ro. Cei care nu doresc să primească acest buletin informativ sunt invitați să ne contacteze în acest sens.

Informații detaliate în legătură cu proiectul *Noutăți în cercetarea minorităților naționale din România* și numerele anterioare ale buletinului informativ se găsesc pe pagina web a [ISPMN](#).

Pentru informații legate de proiectele derulate în cadrul ISPMN și publicațiile apărute la Editura ISPMN vizitați pagina web a [Institutului](#).